

Jaarverslag Diakonessenhuis Duurzaamheid en Milieu 2018

Diakonessenhuis Utrecht

Bosboomstraat 1
2582 KE Utrecht

Diakonessenhuis Zeist

Jagersingel 1
3707 HL Zeist

Diakonessenhuis Doorn

Bergweg 2
3941 RB Doorn

Versie

Definitief

Datum

Juli 2019

Inhoudsopgave Duurzaamheid 2018

Voorwoord Raad van Bestuur	3
Algemeen	4
Vergunningen en meldingen	5
Meldingen	
(Bouw)vergunningen	
<i>Zendvergunning</i>	
Handhaving	
Milieuklachten en incidenten	7
Milieuthermometer Zorg	7
Milieuaspecten	8
Algemeen	
Elektriciteit	
Brandstof en warmte	
Afval	
Water en afvalwater	
Vervoer	
Emissies	
Kantoorpapier	
Overige componenten	
<i>Bodem</i>	
<i>Geluid</i>	
<i>Lucht</i>	
<i>Flora en Fauna</i>	
<i>Biologische agentia</i>	
<i>Duurzaam bouwen</i>	
Bijeenkomsten	16
Zeer Zorgwekkende Stoffen en CMR-stoffen	16
Communicatie	17
CO₂-Footprint	19
Bijlagen	
Bijlage 1: Bedrijfsgegevens Diakonessenhuis 2018	20
Bijlage 2: Overzicht CO ₂ -Footprint Diakonessenhuis 2018	21

Voorwoord Raad van Bestuur

Het Diaconessenhuis is vorig jaar gestart met een nieuwe vorm van het vastleggen van milieuaspecten. Voor u ligt het tweede jaarverslag Duurzaamheid en Milieu. Het Diaconessenhuis is open over mogelijke milieueffecten die ontstaan vanuit de bedrijfsvoering.

Van wege nieuwbouw en renovatie plannen vragen met name energiebesparende maatregelen om een zorgvuldige afweging, dit in verband met complexiteit en hoge kosten. Hierdoor hebben wij in 2018 nog niet veel concrete resultaten kunnen boeken ten aanzien van energiebesparing.

Wel zijn er andere grote stappen gezet op weg naar een duurzamere bedrijfsvoering. Onder meer vanwege de voorbereidingen naar de certificering van de Milieu Thermometer Zorg. Zo is in 2018 het duurzaamheidsbeleid van het ziekenhuis verder uitgewerkt, waarbij het welzijn en welbevinden van onze patiënten, bezoekers en medewerkers onze prioriteit blijft.

In het kader van een gezonde leefomgeving is in 2018 het besluit genomen om het ziekenhuis 100% rookvrij te maken. Daarnaast heeft er op de Dag van de Duurzaamheid een concrete actie in het ziekenhuis plaatsgevonden om het milieubewustzijn van de medewerkers te bevorderen.

Martijn Wiesenekker
Lid Raad van Bestuur

Algemeen

Vorig jaar is het Diaconessenhuis gestart met het opmaken van een jaarverslag duurzaamheid en milieu. Naast het algemeen maatschappelijk jaarverslag van het Diaconessenhuis geeft dit ons de gelegenheid specifiek in te gaan op de milieuthema's die gedurende het jaar hebben gespeeld. En maakt het de lezer mogelijk om een vergelijking te maken met het voorgaande jaar zodat er inzichtelijk wordt gemaakt welke stappen er zijn gezet richting een duurzaam ziekenhuis. 2017 gold daarbij als nulmeting en het jaarverslag wordt verder doorontwikkeld waarbij ook de prestaties van de afzonderlijke locaties zichtbaarder worden. Door onze gebruikscijfers die zijn ingevoerd in het instrument 'milieubarometer' van dit jaar te vergelijken met die van vorig jaar worden onze milieuprestaties als het gaat om het verbruik van o.a. energie, CO2, water, afval meer helder. Daarnaast ligt onze focus op het certificeren van onze milieuzorg via de Milieuthermometer Zorg dat een van de doelen is uit de met onze gemeenten afgesloten samenwerkingsconvenanten. Tijdens de 'Dag van de Duurzaamheid' is aan medewerkers gevraagd welke verbetervoorstellen zij hebben om het ziekenhuis meer milieubewust te maken. We werken verder aan deze bewustwording door van binnenuit onze processen te verbeteren, door bij besluitvorming over investeringen duurzaamheid nadrukkelijk te betrekken en de uitvoer van duurzame initiatieven zoals het instellen van een fietskoerier voor bepaalde transporten.

Vanuit wet- en regelgeving maar ook door diverse kenniscentra die nauw samenwerken met de Ministeries wordt op de diverse milieudomeinen inhoudelijk gekeken naar middelen en mogelijkheden die voor een specifiek milieu-item de schadelijke milieueffecten kunnen voorkomen of verlagen. Dit vraagt ook van ons ziekenhuis om hier voortdurend alert op te zijn en de eigen interne procedures en werkwijzen hierop aan te passen. Een voorbeeld hiervan zijn de voorschriften op het gebied van het werken met Zeer Zorgwekkende Stoffen en CMR-stoffen om onbedoelde blootstelling van medewerkers en patiënten/bezoekers te voorkomen. Aan dit verslag wordt in een tweede versie de locatie gebonden aspecten van de milieubarometer toegevoegd om het volgende jaar ook op locatieniveau de jaarprestaties te kunnen vergelijken.

Verslagperiode

De verstrekte informatie in het verslag heeft betrekking van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.

Auteurs

Mw. F. D.M. Kerstens, beleidsadviseur Duurzaamheid en Milieu

Mw. M. G. Segers, beleidsmedewerker Bedrijfsbureau Facilitair Bedrijf

Contact

Wij verwelkomen uw feedback en beantwoorden graag uw vragen via fkerstens@diakhuis.nl

Vergunningen en meldingen

In het kader van het Activiteitenbesluit zijn er verschillende vergunningen en meldingen van toepassing op het Diaconessenhuis. Het Diaconessenhuis valt als type B instelling onder de algemene milieuregels van het Activiteitenbesluit (BAL), het Besluit geïoniseerde broeikasgassen en ozonlaag afbrekende stoffen en de Kernenergiewet. Verder gelden de eisen uit de WABO, het Bouwbesluit of de AIM als onderlegger bij wijzigingen aan de inrichting. Aanvullend geldt voor ons de ADR waarover een apart verslag wordt opgemaakt. In 2019 wordt de door het Ministerie van EZK ingestelde informatieplicht energie in werking gesteld die ook voor ons van toepassing is. Voor alle locaties zijn bestemmingsplannen van toepassing.

Voor locatie Utrecht geldt daarnaast een maatwerkvoorziening geluid, zie brief met kenmerk SO Wm/02656-L/HZ_MAAT-30147 d.d. 21 februari 2018.

Meldingen

Locatie Utrecht

In het kader van het Activiteitenbesluit zijn op locatie Utrecht op 14 mei 2018 de jodium verval tanks gereinigd, ontmanteld en verwijderd uit de kelder van bouwdeel D. Deze drie zogenaamde besterftanks zijn door Leeflang Cleaning & Transport geclassificeerd als vrijgegeven radioactief. Een rapport met kenmerk 9438-130354/001/2018 is afgegeven. Daarnaast is er op 14 juni 2018 een melding gedaan voor het verwijderen van asbest in bouwdeel A.

Locatie Zeist

In het kader van het Activiteitenbesluit is er in 2018 voor locatie Zeist een AIM melding uitgegaan om samen met de OdrU de beoordeling te kunnen maken of voor deze locatie ook maatwerkvoorzieningen vastgesteld moeten worden. In de brief met kenmerk Z/18/118244/D-17330 van 14 november 2018 is door de OdrU aangegeven welke aanvullende gegevens aangeleverd dienden te worden. Ten aanzien van een maatwerkvoorziening bodem is inmiddels vastgesteld dat dit niet nodig is omdat wij voldoen aan de eisen van het Activiteitenbesluit, zie Z/18/117253/D-252142 van 3 december 2018. Er loopt nog besluitvorming over een maatwerkvoorziening geluid. De benodigde onderbouwing middels een akoestisch rapport is aangeleverd. Besluitvorming zal in 2019 plaatsvinden.

(Bouw)vergunningen

Locatie Utrecht

- Op 22 april 2018 de aanvraag omgevingsvergunning voor het aanleggen van een inrit/uitweg ter inzage gelegd. Op 1 augustus 2018 is deze vergunning met kenmerk HZ_WABO-18-13199 verleend;
- Op 26-07-2018 de vergunning aangevraagd voor de verbindinggang tussen gezondheidshuis en bouwdeel B, poliklinieken. De vergunning met kenmerk HZ_WABO-18-250048 is op 9 oktober 2018 verleend;
- Op 17 september 2018 is er een vergunning verleend voor het uitvoeren van sloopwerkzaamheden. Kenmerk HZ_SLM-18-29491;
- Op 20 december 2018 is er een vergunning verleend voor de renovatie geveluitbreiding en poliklinieken. Kenmerk HZ_WABO-18-41461;

- Op 20-12-2018 is de aanvraag ingediend voor de Renovatie geveluitbreiding en poliklinieken. Vergunning traject loopt nog.
- Voor bouwdeel Q het gezondheidshuis is in 2018 de procedure gestart voor het verkrijgen van een energielabel. Deze procedure loopt nog.

Locatie Zeist

- Op 18 juli 2018 een omgevingsvergunning verleend met kenmerk OV20180551 voor het verplaatsen en vergroten van de rijwielstalling, een nieuw te plaatsen rookvoorziening en het kappen van vier bomen t.b.v. het herinrichten van het parkeerterrein. De werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd.

Zendvergunning

- Op 26-10-2017 is de zendvergunning aangevraagd t.b.v. de PZI installatie in het Gezondheidshuis. Deze is op 6 juli 2018 verleend.
- De overige lopende zendvergunningen voor zowel Zeist als Utrecht zijn van rechtswege met vijf jaar verlengd.

Handhaving

Locatie Utrecht

Op 15 mei 2018 heeft de RUD een controle uitgevoerd op locatie Utrecht, daarbij is een aantal overtredingen geconstateerd. De overtredingen uit 2017 zijn beëindigd. Geconstateerd is een te hoge NOx-uitstoot, hiervoor is een maatregel opgelegd die in tweede instantie ongedaan is gemaakt waarover een bevestiging is ontvangen. De installatiecertificaten van de olietanks t.b.v. de noodstroomaggregaat konden niet direct overhandigd worden en zijn later aangeleverd. Omissies aan de opslagvoorziening gevaarlijke stoffen en gasflessen zowel in de centrale opslagvoorziening alsmede op de twee laboratoria zijn ongedaan gemaakt hetgeen bij een hercontrole kon worden vastgesteld. Aandachtspunt was het op de juiste wijze inzamelen en aan een gecertificeerde instantie meegeven van computers of andere elektrische apparatuur. De procedure is hierop aangepast zodat dat wij hier nu aan voldoen. De procedure staat op DMS.

Locatie Zeist

Op 3 september 2018 heeft de OdrU locatie Zeist gecontroleerd op naleving van de milieuregelgeving. Daarbij is een aantal overtredingen geconstateerd die inmiddels zijn opgelost. Afgehandeld is de plaatsing van de NSA's met daarbij de controles van de nieuwe bovengrondse dieseltanks. De buitentank is geheel vervangen, de oude tank is conform de eisen gesaneerd, afgevoerd en vernietigd. Middels brief N/18/116980/D-257947 d.d. 14 januari 2019 is aangegeven dat de eerder geconstateerde overtredingen zijn opgeheven.

Locatie Doorn

Deze locatie heeft eind december 2017 een bezoek van de handhaver gekregen waarbij geen overtredingen waren geconstateerd. In 2018 is er geen bezoek afgelegd.

Milieuklachten en incidenten

Zowel in Utrecht alsook in Zeist zijn er klachten vanuit omwonenden binnengekomen in verband met geluidsoverlast. Met de klagers is contact opgenomen en de klachten zijn verholpen door informatie vanuit onze akoestisch adviseur te geven over de aard van de klachten en door het nemen van technische maatregelen zoals het afvoeren van een installatie over door onderhoud te verrichten.

Milieuthermometer Zorg

Het Diaconessenhuis heeft zich met de ondertekening van samenwerkingsovereenkomsten met de gemeenten Utrecht, Zeist en Utrechtse Heuvelrug verplicht tot het laten certificeren van haar milieuzorg via het traject 'milieuthermometer Zorg' (MTZ). Het schema van de MTZ behelst criteria over milieuthema's zoals energie- en waterbesparende maatregelen, afvalpreventie, gevaarlijke stoffen en stelt eisen zoals het hebben van een duurzaamheidsbeleid en het communiceren over de milieuprestaties. Dit alles heeft tot doel om te onderzoeken waar milieuwinst te behalen valt. In 2018 is het schema van de MTZ gewijzigd en is voor de certificering in 2019 van kracht. Hiervoor is de op basis van het oude schema ingevoerde informatie omgezet naar het nieuwe schema. Verder is uitvoering gegeven aan het aantoonbaar maken van de gestelde eisen.

Locatie Utrecht

In 2018 heeft het Diaconessenhuis deelgenomen aan het samenwerkingsverband zoals georganiseerd door de gemeente Utrecht. In de organisatie is hard gewerkt aan het aantoonbaar voldoen aan de verplichte en extra maatregelen. Er is een proefaudit gedaan door Stimular ter onderbouwing van ons verzoek aan de gemeente om niet eerst op te gaan voor het Bronzen certificaat maar in 2019 direct op te gaan voor zilver. Hieruit is gebleken dat de haalbaarheid aannemelijk wordt geacht.

Locatie Zeist

Op basis van het oude schema van de MTZ is destijds een nulmeting naar het bevoegd gezag gestuurd. In 2018 is hetzelfde gedaan voor het nieuwe schema. Daarnaast is er contact geweest over de verdere aanpak in een samenwerkingsverband met de overige zorginstellingen uit de gemeente. Een en ander krijgt een vervolg in 2019.

Locatie Doorn

De locatie Doorn valt onder de algemene aspecten zoals opgenomen in het duurzaamheidsbeleid van het Diaconessenhuis, waar ook zaken als duurzaam inkopen en afvalpreventie onder vallen. Aangezien locatie Doorn echter gehuurd wordt is het Diaconessenhuis voor veel gebouw gebonden en installatietechnische zaken niet verantwoordelijk. Aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug is op verzoek een overzicht gestuurd van de stand van zaken rondom de MTZ in Doorn. In juli 2018 is er een contract getekend met de verhurende partij Stichting QuaRijn, over het betrekken van een nieuwe polikliniek per ingang van 2021. Het nieuwbouwproject wordt gerealiseerd door stichting Quarijn en draagt in hoge mate bij aan de klimaatdoelstellingen van de lokale en nationale overheid. De gebouwen wekken met zonnepanelen duurzaam energie op. Ook zorgt een WKO-installatie voor verwarming en koeling. Samen met de hoogwaardige isolatie zorgt dit voor gasloze BENG-nieuwbouw.

Milieuaspecten

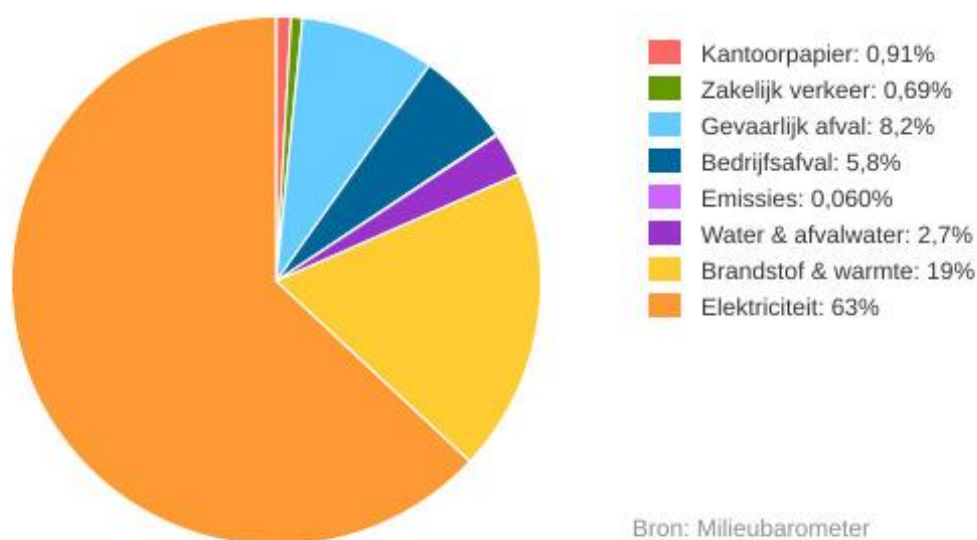
Dit hoofdstuk behandelt de prestatie van het Diaconessenhuis op milieugebied. De inhoud is hoofdzakelijk gebaseerd op uitkomsten van de Milieubarometer, een instrument om de milieupresentatie en CO₂-footprint van een bedrijf of instelling te meten. De uitkomsten van de Milieubarometer vormen een goede benchmark waarmee de milieuresultaten van het Diaconessenhuis getoetst kunnen worden aan de uitkomsten van andere deelnemende ziekenhuizen en verpleeg- en verzorgingstehuizen. Ook geven de uitkomsten een indicatie voor de mate waarin het milieu belast wordt en waar prioriteiten liggen voor het boeken van milieuwinst.

De uitkomsten van de Milieubarometer 2018 van het Diaconessenhuis¹ worden per component beschreven en toegelicht. De verschillende componenten worden naar grafieken en tabellen vertaald om de milieubelasting per fte (medewerkers) en m² bruto vloeroppervlakte van het Diaconessenhuis inzichtelijk te maken.

Algemeen

In figuur 1 is de verdeling van de milieubelasting van het Diaconessenhuis in 2018 te zien. Uit onze Milieubarometer blijkt dat elektriciteit het merendeel (63%) van onze milieubelasting in 2018 veroorzaakt. Dit komt overeen met de milieubelasting van een gemiddeld ziekenhuis omdat een ziekenhuis 24 uur per dag stroom verbruikt.

Diaconessenhuis 2018 Diaconessenhuis locaties Utrecht en Zeist - Milieumeter

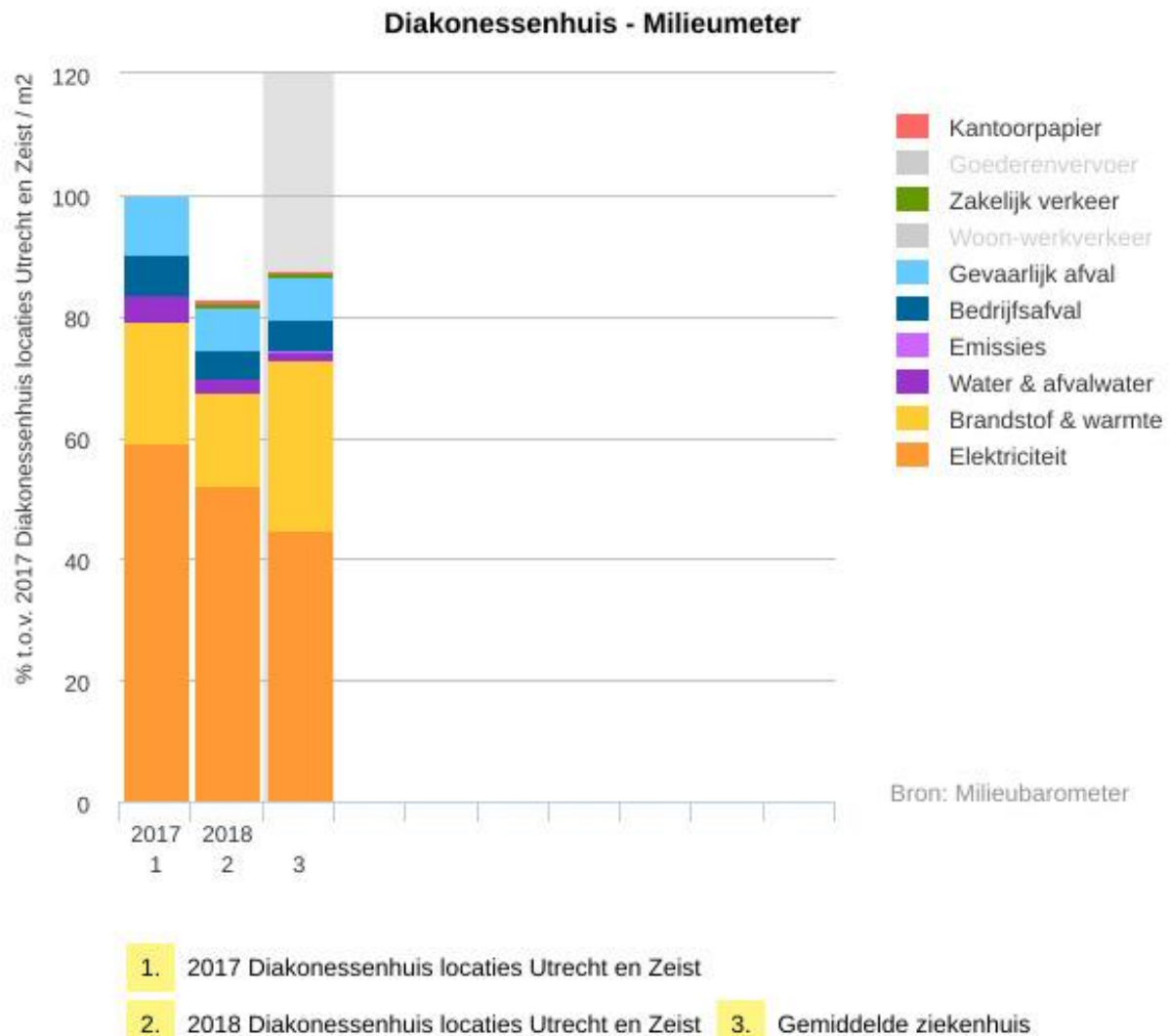

Figuur 1. Verdeling milieubelasting Diaconessenhuis in 2018

¹ De weergegeven data heeft betrekking op de locaties Utrecht en Zeist, omdat de milieubelasting van locatie Doorn te laag was om mee te nemen in de benchmark.

In figuur 2 is de milieubelasting van het Diaconessenhuis te zien voor de jaren 2017 (nummer 1) en 2018 (nummer 2) per m² vloeroppervlakte. Om deze cijfers te vergelijken is nummer 3 toegevoegd, de gemiddelde milieubelasting per m² vloeroppervlakte uit de Milieubarometerbenchmark Ziekenhuizen 2018.

Ten opzichte van de totale milieubelasting in 2017 heeft het Diaconessenhuis in 2018 een lagere milieubelasting per m² vloeroppervlakte. Ook is de totale milieubelasting van het Diaconessenhuis in 2018 lager dan de milieubelasting van een gemiddeld ziekenhuis.

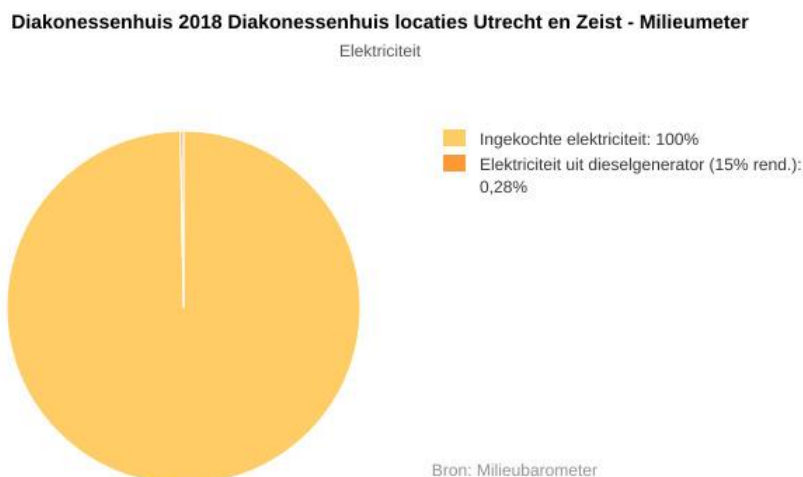
Figuur 2. Milieubarometer van het Diaconessenhuis per m² bruto vloeroppervlakte, naast het gemiddelde ziekenhuis (zonder goederenvervoer en woon-werkverkeer)

Zie voor meer informatie over de Milieubarometerbenchmark Ziekenhuizen:

<https://www.milieubarometer.nl/ziekenhuis>

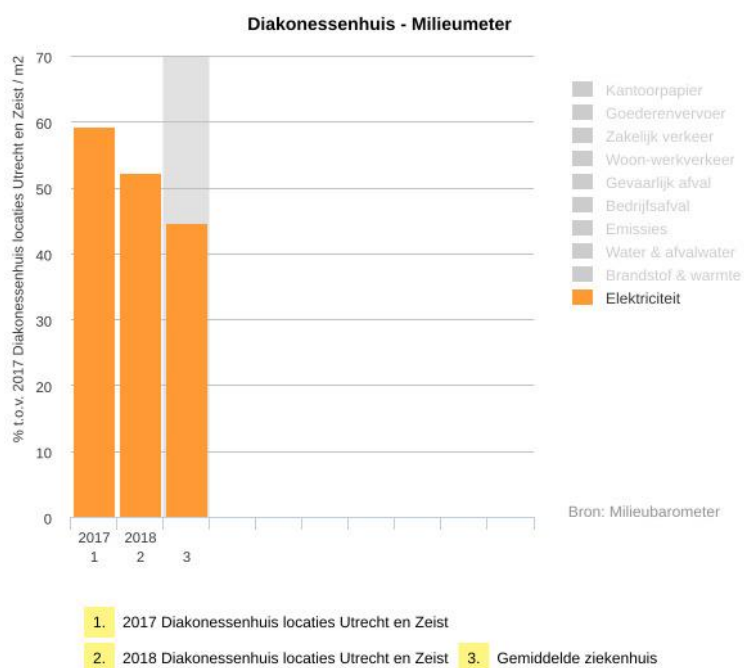
Elektriciteit

Het elektriciteit verbruik in het Diaconessenhuis bestaat voornamelijk uit ingekochte elektriciteit. Een klein deel van het elektriciteit verbruik is toe te schrijven aan elektriciteit een dieselgenerator (0,28% van het totale elektriciteit verbruik, zie figuur 3).

Figuur 3. Verdeling Elektriciteit Diaconessenhuis 2018

De energie belasting per m² bruto vloeroppervlakte in 2018 lager is dan in 2017 (figuur 4). Dit verschil is te verklaren doordat er gerekend wordt per m² en in 2017 er gerekend is met netto vloeroppervlakte en in 2018 met bruto vloeroppervlakte. Het absoluut elektriciteit verbruik is in 2018 namelijk 27% hoger is dan 2017.

Figuur 4. Milieubarometer elektriciteit verbruik van het Diaconessenhuis 2017 en 2018 per m² bruto vloeroppervlakte, naast het gemiddelde ziekenhuis

Vergeleken met het gemiddelde ziekenhuis is het energieverbruik van het Diaconessenhuis 12,8% hoger. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat het Diaconessenhuis in het jaar 2018 nog geen duurzame (groene) energie heeft opgewekt, bijvoorbeeld uit zonnestroom. Ook is er geen energie ingekocht van elders duurzaam (groen) opgewekte energie. Hier zal in 2019 mee worden gestart waardoor de verwachting is dat in de komende jaren het energieverbruik zal dalen.

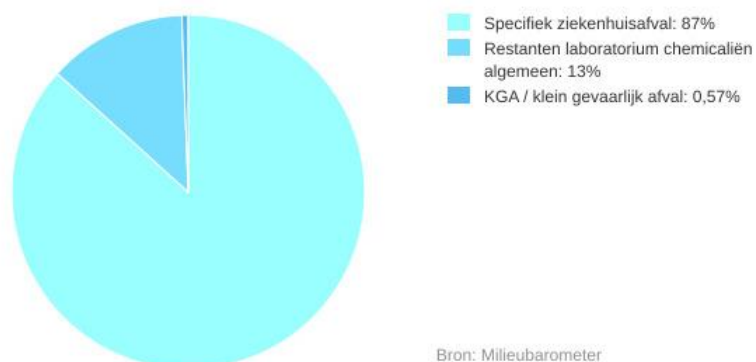
Brandstof en warmte

De impact van brandstof & warmte (19%) in 2018 is laag omdat het Diaconessenhuis locatie Utrecht wordt verwarmd met stadsverwarming en dit heeft een lage milieubelasting. Het absoluut gasverbruik is in 2018 11% hoger dan in 2017. Omdat het gasverbruik afhankelijk is van de weeromstandigheden (hoe kouder, hoe hoger het gasverbruik) is dit verschil te verklaren aan de gewogen graaddagen. In 2018 waren dit 2652 graaddagen en in 2017 waren het 2596 graaddagen.

Afval

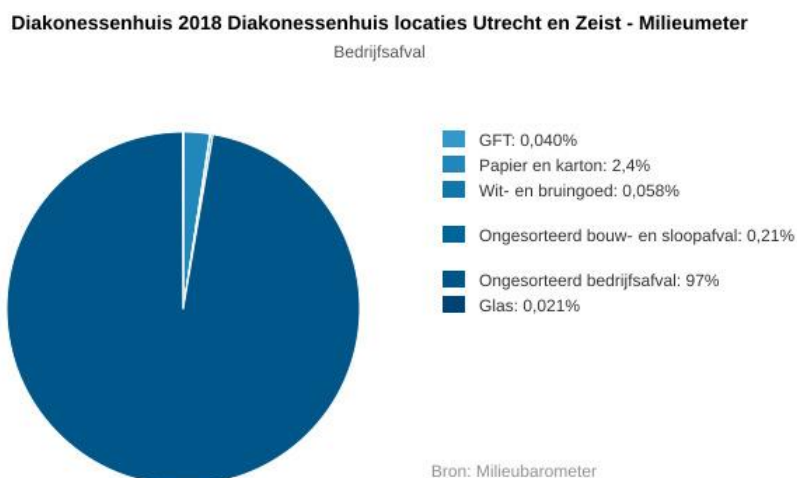
Het Diaconessenhuis kent twee hoofdstromen afval, die in de milieubarometer zijn meegenomen, te weten gevaarlijk afval en bedrijfsafval. De impact van gevaarlijk afval in 2018 is 8,2%, dit is lager dan in 2017 (9,9%). Figuur 5 geeft aan uit welke componenten gevaarlijk afval bestaat, te zien is dat het voornamelijk om specifiek ziekenhuisafval gaat (87%).

Diakonessenhuis 2018 Diaconessenhuis locaties Utrecht en Zeist - Milieumeter
Gevaarlijk afval

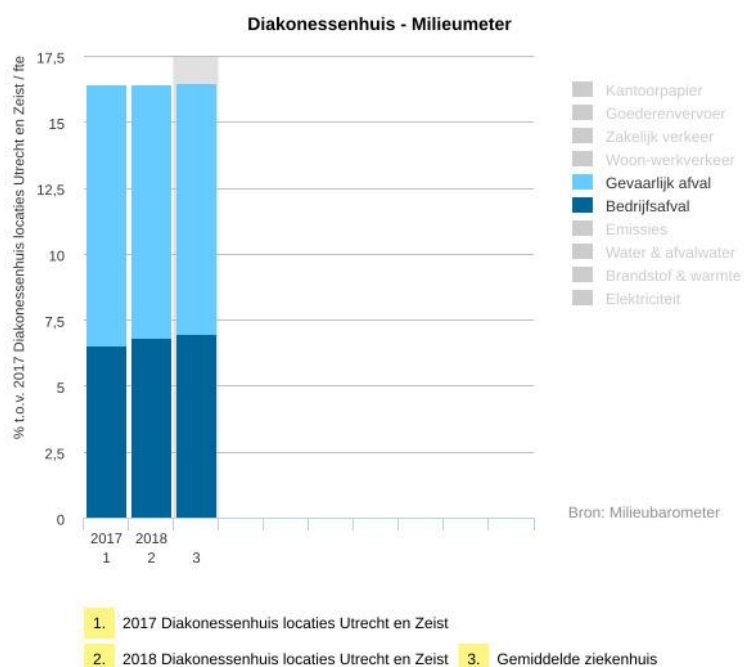
Figuur 5. Verdeling Gevaarlijk afval Diaconessenhuis 2018

De impact van bedrijfsafval is 5,8% in 2018. Dit is lager dan in 2017 (6,5%). Figuur 6 geeft aan uit welke componenten bedrijfsafval bestaat, te zien is dat het voornamelijk om ongesorteerd bedrijfsafval gaat.

Figuur 6. Verdeling Bedrijfsafval Diakonessenhuis 2018

Als er gekeken wordt naar het aantal afval per medewerker (fte) zijn er geen grote verschillen te zien tussen 2017 en 2018 en het gemiddelde ziekenhuis, zie figuur 7. Dit houdt in dat er geen sprake is van daling of stijging van de verspilling.

Figuur7. Milieubelasting Afval Diakonessenhuis per medewerker (fte)

Water en afvalwater

Het waterverbruik van het Diaconessenhuis bestaat uit drie verschillende stromen, te weten drinkwater, afvalwater en vet afval uit vetafscheider (zie figuur 6) dat apart wordt ingezameld en afgevoerd. Het totale waterverbruik van 2018 is 25,8% lager in vergelijking met het watergebruik van 2017. Van de totale milieubelasting in 2018 kan 2,67% toegeschreven worden aan het waterverbruik, in 2017 was dit percentage 4,28%.

Figuur 8. Verdeling Water & Afvalwater Diaconessenhuis 2018

Vervoer

Het vervoer van het Diaconessenhuis wordt in de milieubarometer weergegeven als zakelijk verkeer. Het wagenpark van het Diaconessenhuis bestaat uit 2 bestelauto's voor intern Transport (in figuur 9 weergegeven als 'bestelwagen') en het zogenoemde pendelbusje (in figuur 9 weergegeven als privé auto). Het pendelbusje tussen het Diaconessenhuis locatie Utrecht en Diaconessenhuis locatie Zeist en is bedoeld voor medewerkers van het Diaconessenhuis. Het pendelbusje rijdt van maandag t/m vrijdag, 254 dagen per jaar.

Figuur 9. Verdeling Zakelijk verkeer Diaconessenhuis 2018

Woon-werk verkeer wordt in de Milieubarometer als een apart thema gezien. Het gaat dan om het berekenen van woon-werk verkeer van medewerkers per vervoermiddel. Cijfers van woon-werk verkeer voor het Diaconessenhuis in 2018 zijn niet bekend, er zal nader onderzoek gedaan moeten worden onder medewerkers om het totaal aantal km per alternatieve vervoersmiddelen in kaart te brengen. Medewerkers van het Diaconessenhuis werden ook in 2018 gestimuleerd om met de (elektrische) fiets of het OV naar het werk te komen door de mogelijkheid om een fiets aan te schaffen met het fietsplan of met korting een OV-abonnement af te sluiten.

Emissies

In het jaarlijks controlerapport/logboek van de koel/vriesinstallaties en de airco's staat hoeveel en welk koelmiddel is bijgevuld in de installaties. De hoeveelheid bijgevuld in 2018 staat gelijk aan het verlies van het jaar 2017. In 2018 zijn er 2 koelmiddelen bijgevuld, R134a en R407c. Deze emissies veroorzaken slechts 0,060% van de totale milieubelasting in 2018.

Figuur 10. Verdeling Emissies Diaconessenhuis 2018

Kantoorpapier

In 2018 is er 52130 kg kantoorpapier ingekocht, en veroorzaakt 0,91% van de totale milieubelasting. De afdeling Inkoop koopt kantoorpapier in met milieukeurmerk, zie afbeelding 1. Het gebruik van kantoorpapier met milieukeurmerk is belangrijk voor duurzaamheid omdat het zorgt voor een lagere CO₂ uitstoot in vergelijking met kantoorpapier zonder milieukeurmerk. Het aantal kg ingekocht in 2017 is (nog) niet bekend, het is daarom niet te zeggen of er een reductie in het gebruik van kantoorpapier te zien is.

Afbeelding 1. Label kantoorpapier met milieukeurmerk Diakonessenhuis 2018

Overige componenten

Bodem

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen wat betreft bodem. Daarnaast zijn er in 2018 geen bodemonderzoeken verricht.

Geluid

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen wat betreft geluid. Wel is er in 2018 in het Diaconessenhuis locatie Zeist een 0 meting uitgevoerd voor geluid. Er is een akoestisch rapport opgemaakt en opgestuurd naar de omgevingsdienst en de Gemeente Zeist ter beoordeling. In 2019 zal het duidelijk worden of er maatwerkvoorziening voor geluid vereist is.

Lucht

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen wat betreft lucht. Ook zijn er geen bijzonderheden vernomen in 2018 wat betreft de emissie naar de lucht.

Flora en Fauna

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen wat betreft flora en fauna. Bij het eventuele kappen van bomen tracht het Diaconessenhuis deze te vervangen voor struiken of andere planten, in verband met de her-plantplicht. De hovenier die werkzaamheden verricht in het Diaconessenhuis gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen.

Biologische agentia

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen betreffende de biologische agentia. Ook zijn er in 2018 vanuit de HIP (Hygiëne en Infectiepreventie) geen meldingen gedaan met een milieueffect, ontstaan door biologische agentia.

Duurzaam bouwen

In de milieubarometer worden er geen gegevens opgenomen wat betreft duurzaam bouwen. Wel staat het Diaconessenhuis ook in 2018 voor het maken van duurzame keuzes in de bouw. Zo loopt de uitvoering van energiebesparende maatregelen zoveel mogelijk mee met de uitvoering van het Lange Termijn Huisvestingsplan (LTHP) en het Lange Termijn Onderhoudsplan (LTOP). Een duurzame actie is het besluit om oudbouw te slopen en nieuwbouw te bouwen omdat dit minder milieubelastend is.

Bijeenkomsten

Aan de onderstaande bijeenkomsten heeft het Diaconessenhuis deelgenomen:

- In 2018 zijn er twee Algemene Ledenvergaderingen van het Milieuplatform zorg bijgewoond;
- Het Diaconessenhuis heeft deelgenomen aan de bijeenkomsten voor de Milieubarometer Zorg;
- Get Connected georganiseerd door de Economic Board Utrecht op 17 mei te Galgewaard over kansen voor samenwerking;
- Intrakoop heeft op 1 november in Rhenen een symposium over duurzaamheid in de zorg gehouden waaraan wij hebben deelgenomen;
- Er zijn diverse overleggen geweest met gemeenten en toezichthouders over o.a. energiebesparende maatregelen;
- Het Diaconessenhuis is een van de deelnemers vanuit de samenwerkingsovereenkomst zorg aan het overleg Utrechtse Zorg dat de gemeente met Stimular organiseert;
- De ondertekening van de Green Deal Zorg 2.0 in Nijmegen hebben wij bijgewoond;
- De evaluatie van de regioaanpak van de Green Deal Zorg.

Zeer Zorgwekkende Stoffen en CMR-stoffen

Het Diaconessenhuis werkt met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). De Nederlandse overheid voert beleid om de risico's van ZZS voor mens en milieu te minimaliseren. Het doel van dit overheidsbeleid is om deze stoffen zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren. De aanpak van ZZS om aan het beleidsdoel te voldoen bestaat uit bronaanpak, minimalisatie en het continue verbeteren.

Communicatie

Op 10 oktober is er op beide locaties aandacht besteed aan de Dag van de Duurzaamheid middels vragen die aan medewerkers werden gesteld over hun duurzame ideeën, zie afbeelding 2. Er is veel respons gekomen. Hieronder een kopie van het bericht over wat de actie heeft opgeleverd en wat onze reactie op de ideeën was.

Top 5 ideeën voor een duurzaam Diakonessenhuis

Op 10 oktober, de Dag van de Duurzaamheid, kon iedereen zijn goede idee indienen om ons ziekenhuis duurzamer te maken. Er volgden vele enthousiaste reacties en er werden meer dan 100, vaak originele, ideeën ingediend! En, zoals beloofd, hierbij de top 5:

1. Afval scheiden
2. Zonnepanelen plaatsen
3. Geen plastic bestek meer aanbieden
4. Papieren bekertjes gebruiken in plaats van plastic bekertjes
5. Bewegingssensoren op de verlichting aanbrengen

Eerste reactie

Het goede nieuws is dat de top 5 bestaat uit onderwerpen waar het Diakonessenhuis mee bezig is, mee bezig gaat of de haalbaarheid aan het onderzoeken is. Hierbij een eerste reactie op de top 5:

1. Voorstel betere afvalscheiding in voorbereiding

We willen graag meer afval gaan scheiden, maar hebben op dit moment niet de ruimte om het afval gescheiden op te slaan op het milieuplein. Het gescheiden ophalen en verwerken is voor het Diak een voorwaarde om het ook gescheiden in te gaan zamelen. We streven ernaar hier in 2019 stappen in te zetten samen met ons afvalverwerkingsbedrijf.

2. Onderzoek naar plaatsen zonnepanelen

We onderzoeken op dit moment de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen. Wij hebben als ziekenhuis relatief weinig dak hiervoor ter beschikking. Je ziet het van buiten niet, maar een groot deel van onze daken wordt in beslaggenomen door onze technische installaties. Na de afronding van alle verbouwplannen in 2021 pakken we dit verder op.

3. Geen plastic bestek meer aanbieden

Helaas wordt ons RVS-bestek regelmatig meegenomen naar de afdeling en wordt het niet teruggebracht of verdwijnt helemaal. Gevolg is een tekort aan bestek in het restaurant. Geen plastic bestek gebruiken kan alleen als er voldoende RVS bestek in het restaurant aanwezig is. We vragen iedereen om zorgvuldig met het bestek om te gaan en het na gebruik direct terug te brengen.

4. Papieren bekertjes gebruiken

Met de komst van de nieuwe koffieautomaten hebben we ook papieren bekertjes geïntroduceerd. Let op: papieren bekertjes mogen niet bij het papier weggegooid worden. De binnenkant is namelijk wel van plastic om ze vloeistofdicht te maken. Gebruik de papieren bekertjes daarom meerdere keren om de belasting van het milieu te verkleinen.

5. Bewegingssensoren op verlichting

In de verbouwplannen worden bewegingssensoren zoveel mogelijk meegenomen voor ruimten die hier geschikt voor zijn, zoals kantoren. Natuurlijk houden we wel oog voor de veiligheid. Niet alle verlichting kan op bewegingssensoren werken. Daarom blijft ieders medewerking belangrijk. Doe het licht uit als je een kamer verlaat en draag zo je steentje bij!

Er zaten onder de inzendingen ook zeer originele zaken, zoals een energieopwekkende vloer op drukke routes, een moestuin voor patiënten of gebruikmaken van een fietskoerier. Het was leuk om te merken dat er druk is meegedacht. Natuurlijk nemen we ook al deze ideeën mee in onze planvorming. We houden je op de hoogte!

Afbeelding 2. Dag van de Duurzaamheid 2018 Afbeelding 3. Pilot fietskoeriers Transport & Logistiek

De Dag van de Duurzaamheid was een concrete actie om het milieubewustzijn van medewerkers te bevorderen. Daarnaast gebeurt er nog veel meer in het Diakonessenhuis rondom een duurzame bedrijfsvoering en duurzaam handelen. Zo is er een Niet-Rokenbeleid ingevoerd. Het Diakonessenhuis is een rookvrij ziekenhuis vanuit de idee van een Gezonde Zorg kan niet zonder zorgen voor een Gezonde Leefomgeving. We hebben bericht over de ondertekening van de tweede samenwerkingsovereenkomst duurzame zorg. Bij de uitvoering van onze bouwplannen nemen we als doel mee dat we een duurzaam en toekomstbestendig ziekenhuis willen realiseren.

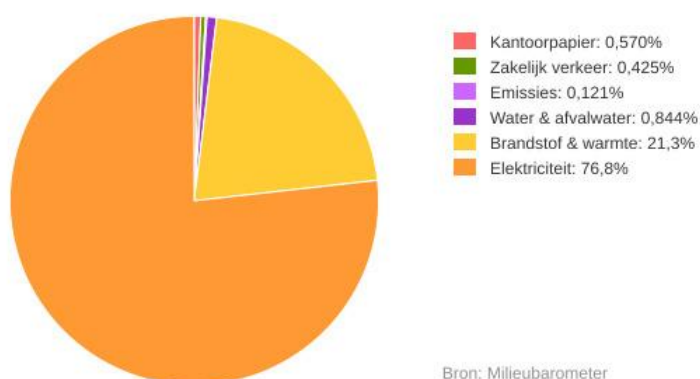
De afdeling Transport en Logistiek is gestart met een pilot waarin zij samenwerken met de fietskoeriers die medisch opgeleid zijn om diagnostisch materiaal te kunnen transporteren tussen diverse locaties en ziekenhuizen, zie afbeelding 3.

Voor onze medewerkers hebben wij de fietsregeling uitgebreid zodat ze ook een elektrische fiets of scooter aan kunnen schaffen bij de fietsendealer naar keuze. Zo stimuleren wij gezond gedrag en beperken we actief het autogebruik.

CO₂ footprint

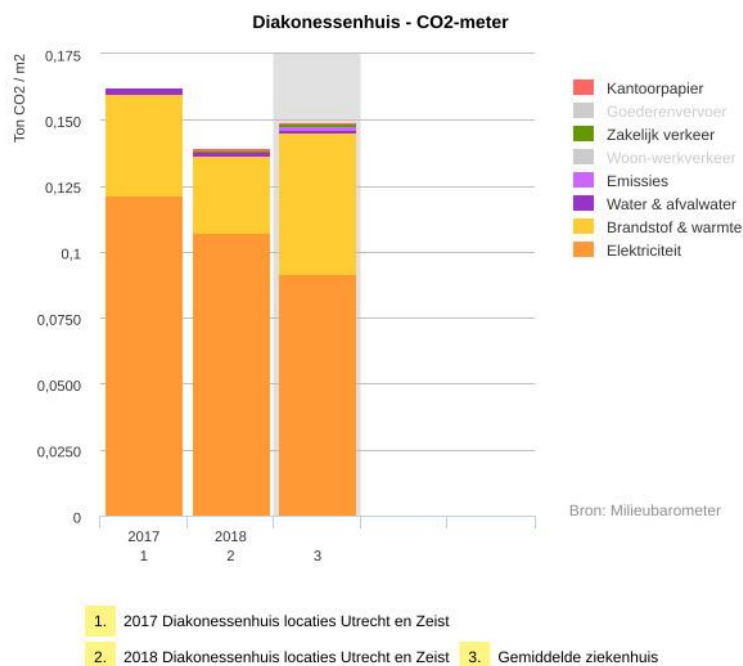
De CO₂-uitstoot in 2018 van het Diaconessenhuis is met de Milieubarometer berekend. De totale CO₂-uitstoot van elektriciteit, brandstof & warmte, water & afvalwater, emissies, zakelijk verkeer en kantoorpapier is bij elkaar opgeteld 11047 ton CO₂. De netto CO₂-uitstoot per fte is 5,47 ton per fte. Zie figuur 11 voor de verdeling van de CO₂-footprint.

Diakonessenhuis 2018 Diaconessenhuis locaties Utrecht en Zeist - CO₂-meter

Figuur 11. Verdeling CO₂-footprint Diaconessenhuis 2018

De totale (absolute) CO₂-uitstoot van 2018 is hoger dan de CO₂-uitstoot van 2017 (+23%). Dit is deels te verklaren doordat 'zakelijk verkeer' in 2017 niet is meegenomen in de milieubarometer. Echter, als er gekeken wordt naar de CO₂-uitstoot per m² vloeroppervlakte (figuur 12) is er een lichte daling te zien. Zie bijlage 2 voor overzichten van de CO₂-uitstoot per thema en per scope (per m² en per fte).

Figuur 12. CO₂-footprint van het Diaconessenhuis 2017 en 2018 per m² bruto vloeroppervlakte, naast het gemiddelde ziekenhuis

Bijlagen

Bijlage 1: Bedrijfsgegevens Diakonessenhuis

2018	Diakonessenhuis Locatie Utrecht	Diakonessenhuis Locatie Zeist	Diakonessenhuis Locatie Doorn	Totaal
Adres	Bosboomstraat 1 3582 KE Utrecht	Jagersingel 1 3707 HL Zeist	Bergweg 2 3941 RB Doorn	
Vloeroppervlakte (groot bruto)	54.890 m ²	23.814 m ²	501 m ²	79.205 m ²
Gebouwoppervlakte (Gemiddeld plafond hoogte van 3,5 m)	192.115 m ³	83.349 m ³	1.753,5 m ³	277.217,5 m ³
Aantal bedden				487 bedden
Medewerkers				2019 fte
Omzet (netto)				€246.604.059

Bijlage 2: Overzicht CO₂-footprint Diakonessenhuis 2018

CO ₂ -footprint (thematisch) per vloeroppervlak gebouw			
		CO ₂ -parameter	CO ₂ -equivalent
Elektriciteit			
Ingekochte elektriciteit	166 kWh / m ²	0,649 kg CO ₂ / kWh	108 kg CO ₂ / m ²
Elektriciteit uit dieselgenerator (15% rend.)	0,0254 liter diesel / m ²	3,23 kg CO ₂ / liter diesel	0,0821 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	108 kg CO₂ / m²
Brandstof & warmte			
Aardgas voor verwarming	15,8 m ³ / m ²	1,89 kg CO ₂ / m ³	29,8 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	29,8 kg CO₂ / m²
Water & afvalwater			
Drinkwater	1,21 m ³ / m ²	0,298 kg CO ₂ / m ³	0,362 kg CO ₂ / m ²
Afvalwater	1,21 m ³ huishoudelijk / m ²	0,678 kg CO ₂ / m ³ huishoudelijk	0,823 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	1,18 kg CO₂ / m²
Emissies			
Koudemiddel - R134a	0,0000254 kg / m ²	1.430 kg CO ₂ / kg	0,0363 kg CO ₂ / m ²
Koudemiddel - R22 (=HCFK)	0 kg / m ²	1.810 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
Koudemiddel - R404a	0 kg / m ²	3.922 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
Koudemiddel - R407c	0,0000750 kg / m ²	1.774 kg CO ₂ / kg	0,133 kg CO ₂ / m ²
Koudemiddel - R410a	0 kg / m ²	2.088 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
Koudemiddel - R507	0 kg / m ²	3.985 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	0,169 kg CO₂ / m²
Zakelijk verkeer			
Gedeclareerde km privé auto's	0,963 km / m ²	0,220 kg CO ₂ / km	0,212 kg CO ₂ / m ²
Bestelwaggen in km (scope 1)	1,33 km / m ²	0,291 kg CO ₂ / km	0,385 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	0,597 kg CO₂ / m²
Kantoorpapier			
Papier met milieukeurmerk	0,265 A4 pak (80 grams) / m ²	3,02 kg CO ₂ / A4 pak (80 grams)	0,800 kg CO ₂ / m ²
		Subtotaal	0,800 kg CO₂ / m²
		Totaal	140 kg CO₂ / m²
		Compensatie	0 kg CO₂ / m²
		Netto CO₂-uitstoot	140 kg CO₂ / m²

Bijlage2, tabel 1. CO₂-footprint per thema, per m² vloeroppervlakte.

CO ₂ -footprint (naar scope) per vloeroppervlak gebouw				
		Thema	CO ₂ -parameter	CO ₂ -equivalent
CO₂ scope 1				
	Elektriciteit	0,0254 liter diesel / m ²	3,23 kg CO ₂ / liter diesel	0,0821 kg CO ₂ / m ²
	Brandstof & warmte	15,8 m ³ / m ²	1,89 kg CO ₂ / m ³	29,8 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0,0000254 kg / m ²	1.430 kg CO ₂ / kg	0,0363 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0 kg / m ²	1.810 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0 kg / m ²	3.922 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0,0000750 kg / m ²	1.774 kg CO ₂ / kg	0,133 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0 kg / m ²	2.088 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
	Emissies	0 kg / m ²	3.985 kg CO ₂ / kg	0 kg CO ₂ / m ²
	Zakelijk verkeer	1,33 km / m ²	0,291 kg CO ₂ / km	0,385 kg CO ₂ / m ²
			Subtotaal	30,5 kg CO₂ / m²
CO₂ scope 2				
	Elektriciteit	166 kWh / m ²	0,649 kg CO ₂ / kWh	108 kg CO ₂ / m ²
	Zakelijk verkeer	0,963 km / m ²	0,220 kg CO ₂ / km	0,212 kg CO ₂ / m ²
			Subtotaal	108 kg CO₂ / m²
			Totaal	138 kg CO₂ / m²
			Compensatie	0 kg CO₂ / m²
<i>CO₂ scope 3 verborgen</i>			Netto CO₂-uitstoot	138 kg CO₂ / m²

Bijlage 2, tabel 2. CO₂-footprint per scope, per m² vloeroppervlakte.

Uitleg

Deze CO₂-footprint laat zien hoeveel broeikasgas wordt uitgestoten en eventueel gecompenseerd door inkoop van CO₂-compensatie. De CO₂-emissies zijn in deze footprint gegroepeerd per thema. In de footprint is ook af te lezen wat de grootste bijdrage aan de CO₂-uitstoot veroorzaakt.

CO₂-footprint (thematisch) per medewerkers

		CO ₂ -parameter	CO ₂ -equivalent
Elektriciteit			
Ingekochte elektriciteit	6.466 kWh / fte	0,649 kg CO ₂ / kWh	4,20 ton CO ₂ / fte
Elektriciteit uit dieselgenerator (15% rend.)	0,990 liter diesel / fte	3,23 kg CO ₂ / liter diesel	0,00320 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	4,20 ton CO₂ / fte
Brandstof & warmte			
Aardgas voor verwarming	616 m ³ / fte	1,89 kg CO ₂ / m ³	1,16 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	1,16 ton CO₂ / fte
Water & afvalwater			
Drinkwater	47,3 m ³ / fte	0,298 kg CO ₂ / m ³	0,0141 ton CO ₂ / fte
Afvalwater	47,3 m ³ huishoudelijk / fte	0,678 kg CO ₂ / m ³ huishoudelijk	0,0321 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	0,0462 ton CO₂ / fte
Emissies			
Koudemiddel - R134a	0,000990 kg / fte	1.430 kg CO ₂ / kg	0,00142 ton CO ₂ / fte
Koudemiddel - R22 (=HCFK)	0 kg / fte	1.810 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂ / fte
Koudemiddel - R404a	0 kg / fte	3.922 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂ / fte
Koudemiddel - R407c	0,00292 kg / fte	1.774 kg CO ₂ / kg	0,00518 ton CO ₂ / fte
Koudemiddel - R410a	0 kg / fte	2.088 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂ / fte
Koudemiddel - R507	0 kg / fte	3.985 kg CO ₂ / kg	0 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	0,00660 ton CO₂ / fte
Zakelijk verkeer			
Gedeclareerde km privé auto's	37,5 km / fte	0,220 kg CO ₂ / km	0,00824 ton CO ₂ / fte
Bestelwagen in km (scope 1)	51,7 km / fte	0,291 kg CO ₂ / km	0,0150 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	0,0233 ton CO₂ / fte
Kantoorpapier			
Papier met milieukeurmerk	10,3 A4 pak (80 grams) / fte	3,02 kg CO ₂ / A4 pak (80 grams)	0,0312 ton CO ₂ / fte
		Subtotaal	0,0312 ton CO₂ / fte
		Totaal	5,47 ton CO₂ / fte
		Compensatie	0 ton CO₂ / fte
		Netto CO₂-uitstoot	5,47 ton CO₂ / fte

Bijlage 2, tabel 3. CO₂-footprint per thema, per medewerker (fte)

Uitleg

Deze CO₂-footprint is conform de eisen voor de CO₂-Prestatieladder van SKAO (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen). De CO₂-uitstoot is verdeeld over de scopes 1, 2 en 3. Scope 1 is de directe uitstoot van broeikasgassen door het bedrijf. Scope 2 is de indirecte uitstoot door elektriciteit, warmte, stoom, zakelijke kilometers met privé auto's en vliegverkeer. Scope 3 is de overige uitstoot.

CO₂-footprint (naar scope) per medewerkers

	Thema	CO ₂ -parameter	CO ₂ -equivalent
CO₂ scope 1			
Elektriciteit uit dieselgenerator (15% rend.)	Elektriciteit	0,990 liter diesel / fte	3,23 kg CO ₂ / liter diesel
Aardgas voor verwarming	Brandstof & warmte	616 m ³ / fte	1,89 kg CO ₂ / m ³
Koudemiddel - R134a	Emissies	0,000990 kg / fte	1.430 kg CO ₂ / kg
Koudemiddel - R22 (=HCFK)	Emissies	0 kg / fte	1.810 kg CO ₂ / kg
Koudemiddel - R404a	Emissies	0 kg / fte	3.922 kg CO ₂ / kg
Koudemiddel - R407c	Emissies	0,00292 kg / fte	1.774 kg CO ₂ / kg
Koudemiddel - R410a	Emissies	0 kg / fte	2.088 kg CO ₂ / kg
Koudemiddel - R507	Emissies	0 kg / fte	3.985 kg CO ₂ / kg
Bestelwagen in km (scope 1)	Zakelijk verkeer	51,7 km / fte	0,291 kg CO ₂ / km
		Subtotaal	1,19 ton CO₂ / fte
CO₂ scope 2			
Ingekochte elektriciteit	Elektriciteit	6.466 kWh / fte	0,649 kg CO ₂ / kWh
Gedeclareerde km privé auto's	Zakelijk verkeer	37,5 km / fte	0,220 kg CO ₂ / km
		Subtotaal	4,20 ton CO₂ / fte
		Totaal	5,39 ton CO₂ / fte
		Compensatie	0 ton CO₂ / fte
		Netto CO₂-uitstoot	5,39 ton CO₂ / fte
<i>CO₂ scope 3 verborgen</i>			

Bijlage 2, tabel 4. CO₂-footprint per scope, per m² vloeroppervlakte.

De scopes in tabel 2 komen overeen met de indeling die SKAO.² Meer overzichten van CO₂-footprint zijn verkrijgbaar op aanvraag.

² (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen) heeft gekozen voor de CO₂ prestatieladder: <https://www.skao.nl/>